

*Cellebroeders, Engelse Kerk
en Simpelhuis. Archeologisch
bureauonderzoek Stadhuisstraat
te Middelburg.*

Walcherse Archeologische Dienst

Colofon

Cellebroeders, Engelse Kerk en Simpelhuis. Archeologisch bureauonderzoek Stadhuisstraat te Middelburg.

Walcherse Archeologische Rapporten 15
WAD-Projectcode MIDD-09-002

Auteur
B. Silkens

Afbeeldingen
WAD tenzij anders vermeld

Autorisatie—B.H.F.M. Meijlink

Uitgegeven door
Walcherse Archeologische Dienst
Postbus 70
4330 AB Middelburg
Tel: 0118-67 88 03
Fax: 0118-62 80 94
e-mail: b.meijlink@middelburg.nl

ISBN: 978-90-78877-13-4

Middelburg, 2009

Omslag

De omgeving van de Stadhuisstraat op de plattegrond van Goliath, circa 1657.

Bron: Zeeuws Archief / bewerking WAD

© Walcherse Archeologische Dienst, maart 2009

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De WAD aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoud

Samenvatting	4
Administratieve gegevens	5
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding van het onderzoek	
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	
1.3 Huidig gebruik en toekomstig gebruik	
1.4 Doel van het onderzoek	
1.5 Werkwijze	
2 Geologie en bodem	9
3 Archeologie	10
3.1 Historische situatie	
3.2 Onderzoeksgeschiedenis	
3.3 Bekende archeologische waarden	
4 Verstoringen	14
5 Gespecificeerde verwachting	16
6 Conclusies en aanbevelingen	20
Literatuur	23

Samenvatting

Aan de Stadhuisstraat, in de historische kern van Middelburg, worden appartementen en kantoorruimten gepland. De locatie bevindt zich binnen de grenzen van een terrein dat op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) staat aangeduid als hoge archeologische waarde (de Middeleeuwse kern van Middelburg), net buiten de vroeg-middeleeuwse ringwalburg. De geplande werkzaamheden zullen naar alle waarschijnlijkheid waardevolle archeologische resten in de bodem verstoren. Om een eerste inschatting te kunnen maken van de te verwachten archeologische waarden op deze locatie werd door de Walcherse Archeologische Dienst een bureauonderzoek uitgevoerd.

De bewoningsgeschiedenis van het plangebied gaat zeker terug tot de 14e eeuw. In de 15e en 16e eeuw heeft op deze locatie het klooster van de Cellebroeders gestaan, dat later werd omgevormd tot Engelse Kerk en Simpelhuis. Vanaf de Late Middeleeuwen blijft de locatie continu bewoond. De nieuwe Stadhuisstraat doorsnijdt het voormalige kloosterrein.

Het plangebied is momenteel grotendeels in gebruik als parkeerterrein. Enkel in de westelijke hoek bevindt zich bebouwing met strookfundering en kruipruimte tot circa 1,00/1,40 m onder maaiveld. De rest van het terrein lijkt nagenoeg onverstoord te zijn gebleven. Vanaf -50 cm onder maaiveld kunnen goed geconserveerde archeologische resten in de vorm van ondermeer funderingen, beerkelders en beer/waterputten van het voormalige Cellebroedersklooster en de latere bebouwing.

Er wordt geadviseerd de bodemverstoring voor de nieuwbouw zoveel mogelijk te beperken door een aangepast funderingsplan en diepere ontgravingen, zoals kelders en liftschachten, te vermijden. De WAD beveelt aan om in eerste instantie de ondergrondse sloop van de huidige bebouwing archeologisch te laten begeleiden zodat de precieze situering, aard en gaafheid van de laat-middeleeuwse bewoningsniveaus en het Cellebroedersklooster in kaart gebracht kunnen worden. Op basis van deze resultaten kan dan een vervolgtraject worden uitgewerkt.

Onmiddellijk na de sloop moet het braakliggende terrein beschermd worden tegen schatgraverij door middel van stalen rijplaten en hekwerk.

Administratieve gegevens

Soort onderzoek:	Bureauonderzoek
Provincie:	Zeeland
Gemeente:	Middelburg
Plaats:	Middelburg
Toponiem:	Stadhuisstraat
Coördinaten plangebied:	no 31653/391567; nw 31536/391657; zo 31666/391534; zw 31507/391602
Oppervlakte plangebied:	ca. 590 m ²
Kadastrale gegevens:	Gemeente Middelburg, Sectie L , nrs 01475 & 04681
Kaartblad:	48B
CIS-code. Archis II:	34229
Opdrachtgever:	Gemeente Middelburg Dhr. W. Dingemanse Postbus 6000 4330 LA Middelburg
Bevoegd gezag:	Gemeente Middelburg Namens deze: B.H.F.M. Meijlink Walcherse Archeologische Dienst (WAD) Postbus 6000 4330 LA Middelburg e-mail: b.meijlink@middelburg.nl
Beheer en plaats van documentatie:	Zeeuws Archeologisch Archief (ZAA) Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) Postbus 49, 4330 AA Middelburg Beheerder: dhr. J.J.B. Kuipers Tel.: 0118-670870, fax: 0118-670880 e-mail: jjb.kuipers@scez.nl
Beheer en plaats van vondsten :	niet van toepassing
Complextype :	niet van toepassing
Autorisatie:	Drs. B.H.F.M. Meijlink Senior archeoloog WAD
ISBN-nummer	978-90-78877-13-4

1. Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Aan de Stadhuisstraat, in het centrum van de historische kern van Middelburg, worden in de nabije toekomst appartementen en kantoorruimten ontwikkeld. De mogelijkheid dat er hierbij archeologische resten verstoord worden, is zeer reëel.

Gezien het belang echter van de aanwezige archeologische resten, waaronder een terrein dat op de AMK aangeduid is als hoge archeologische waarde, werd het noodzakelijk geacht een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen waarin de te verwachten archeologische waarden en de verstoringen uit het (recente) verleden in kaart worden gebracht. Op basis van dit model kan een eventuele plaanpassing van de nieuwbouw gerealiseerd worden, waarbij de verstoringen aan het archeologisch erfgoed en eventuele kosten uit archeologisch onderzoek tot een minimum beperkt kunnen blijven.

BGSV bureau voor stedenbouw maakte in opdracht van de gemeente Middelburg een overzicht van de stedenbouwkundige randvoorwaarden (BGSV 2007 & BGSV 2009).

Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd eind maart 2009 door drs. B. Silkens van de Walcherse Archeologische Dienst.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

De Stadhuisstraat bevindt zich in de historische kern van Middelburg, net buiten de voormalige Karolingische ringwalburg. De straat vormt de verbinding tussen de Lange Noordstraat en de Penninghoeksingel, in het verlengde van Bachtensteene. Het plangebied zelf bevindt zich op de punt tussen de Sint Sebastiaansstraat in het noorden en de Stadhuisstraat in het zuiden. Aan de oostelijke zijde vormen de gebouwen van de Rooseveltacademie de grens. Het totale te bebouwen terrein heeft een oppervlakte van ongeveer 590 m² (fig. 1).

1.3 Huidig gebruik en toekomstig gebruik

Het terrein is momenteel grotendeels in gebruik als parkeerplaats. Op de westelijke punt is nog een woning aanwezig (fig 1).

Binnen het plangebied worden appartementen gebouwd. Er wordt uitgegaan van zeven appartementen in de duurdere sector. Ook wordt er plaats voorzien voor een nog nader te bepalen hoeveelheid kantoorruimte voor het Bureau Vrijwillige Inzet en het Bureau Mantelzorg/Vrijwillige thuiszorg.

1.4 Doel van het onderzoek

Het bureauonderzoek is uitgevoerd binnen het kader van het Walchers archeologiebeleid, zoals dat in het begin van 2006 is vastgesteld in de Nota Archeologische monumentenzorg Walcheren. Uitgangspunt van het archeologiebeleid is het streven naar een optimaal behoud en beheer van het archeologisch erfgoed in het kader van de archeologische monumentenzorg. De doelstelling van het Walchers beleid is bijgevolg in eerste plaats het veiligstellen van archeologisch waardevolle vindplaatsen (behoud in situ). Binnen AMK-terreinen geldt een vrijstelling voor archeologisch onderzoek alleen voor bodemingrepen die kleiner zijn dan 30 m² en die niet dieper gaan dan 40 cm onder maaiveld/straatniveau. De geplande bodemingrepen in het plangebied/ onderzoeksgebied zullen zeer waarschijnlijk beide criteria overstijgen.

Dit onderzoek heeft tot doel een verwachtingsmodel op te stellen voor de aanwezigheid en de mate van conservering van archeologische resten in het onderzoeksgebied. De resultaten van dit onderzoek en het gespecificeerde verwachtingsmodel liggen aan de basis van de besluitvorming omtrent eventuele vervolgstappen binnen het archeologische onderzoeksproces, die voorafgaand aan of gelijktijdig met de voorgenomen bodemingrepen moeten worden genomen.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld voor het plangebied:

Welke archeologische waarden uit de laat-

middeleeuwse kern van Middelburg en latere periodes zijn er in het plangebied te verwachten en, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en specifieke datering hiervan? Wat is de te verwachten ligging van het Cellebroedersklooster en het Simpelhuis?

Kan er op basis van reeds bekende archeologische gegevens een stratigrafie voor het plangebied worden opgesteld?

In welke mate hebben recente verstoringen als heipalen, kelders en funderingen de archeologische resten aangetast?

Is er op basis van het verwachtingsmodel sprake van behoudenswaardige archeologische waarden? Zo ja, in welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van een eventuele bodemingreep?

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Voor dit onderzoek is geen afzonderlijk Programma van Eisen geschreven. Het onderzoek is uitgevoerd conform de "Handleiding Programma's van Eisen Zeeland".

1.5 Werkwijze

Teneinde tot een gedegen verwachtingsmodel en een advies voor vervolgstappen te komen is het bureauonderzoek overeenkomstig de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) 3.1 als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 1 wordt de aanleiding voor en het doel van het onderzoek, de afbakening van het plan- en onderzoeksgebied, het huidige gebruik en de consequenties voor het toekomstige gebruik beschreven (KNA 3.1 LS01 en LS02). Ook wordt in deze paragraaf kort ingegaan op het beleidskader waarbinnen het archeologisch onderzoek valt en de geraadpleegde bronnen. Vervolgens worden in hoofdstuk 2 de aardwetenschappelijke waarden

belicht (KNA 3.1 LS04). In hoofdstuk 3 wordt dieper ingegaan op de onderzoeksgeschiedenis, de historische situatie en de bekende archeologische waarden in hoofdstuk 4 worden de mogelijke verstoringen uit het verleden behandeld (KNA 3.1 LS03 en LS04). In hoofdstuk 5 wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld (KNA 3.1 LS05) en in hoofdstuk 6 tot slot wordt een waardering en advies voor eventuele vervolgstappen geformuleerd.

Ten behoeve van het bureauonderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

Adressen (al dan niet digitaal)

- ARCHIS (AMK, IKAW, onderzoeken en waarnemingen)
- FlexiWeb gemeente Middelburg (topografie, kadastragegevens en luchtfoto's)
- Geoweb/CHS (Cultuurhistorisch Hoofdstructuur Provincie Zeeland)
- Zeeuws Archief (historische kaarten, foto's, bouwtekeningen, kadastrale minuut)
- Zeeuwse Bibliotheek (fotobank)
- Zeeuws Archeologisch Archief (aanvullende archeologische gegevens)
- Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (publicaties archeologisch onderzoek)

Historische kaarten

- Stadsplattegrond Jacob van Deventer (1550)
- Stadsplattegrond Braun en Hogenbergh (1572)
- Stadsplattegrond Bleau (circa 1630)
- Stadsplattegrond Cornelis Goliat (circa 1657)
- Visscher-Romankaart (1678)
- Topografische Kaart van de Hattinga's (1750)
- Stadsplattegrond A.J. Van Prooijen (1830)
- Stedenatlas van Kuijper (1868)
- Stadsplattegrond J.C. & W. Altorffer (1898)
- Bonnebladen (1930)

Aardwetenschappelijke kaarten

- de geomorfologische kaart van Nederland (1:50.000)
- de geologische kaart van Nederland, Rijks Geologische Dienst (1:50.000), Zeeuwsch-Vlaanderen
- de bodemkaart van Nederland door Bennema & Van der Meer (1:50.000)

Voornaamste literatuur: zie literatuurlijst achteraan.

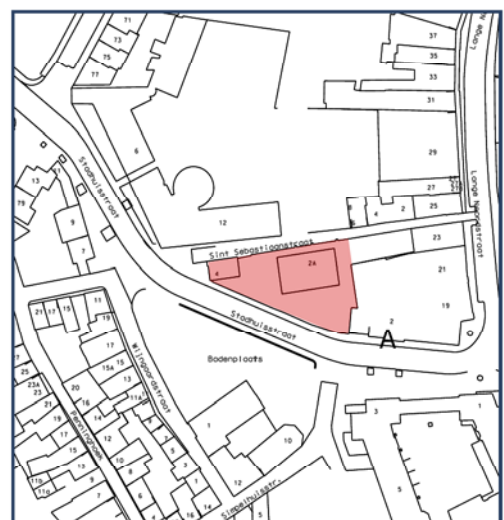
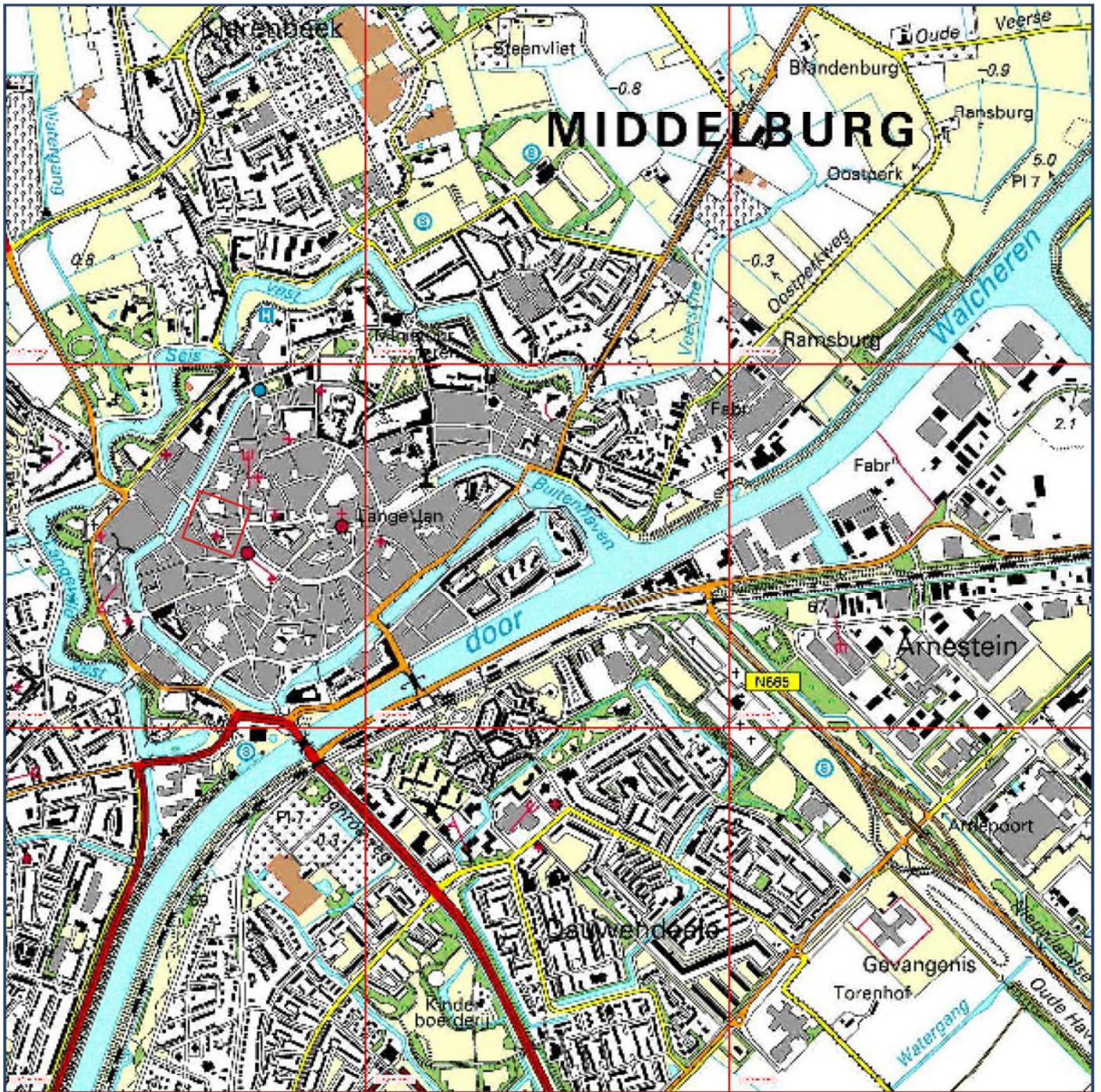

Fig. 1 Middelburg en de Stadhuisstraat (rood omkaderd) op de topografische kaart. Het plangebied staat rood weergegeven op het detail.

2. Geologie en bodem

Op de geologische kaart van Nederland 1:50.000, Blad Walcheren (Rijks Geologische Dienst) ligt het onderzoeksgebied in een niet gekarteerde zone met code AO.2, diepreikende afzettingen van Duinkerke II (tegenwoordig Laagpakket van Walcheren) op Hollandveen met daaronder afzettingen van Calais en en DO.2, een Duinkerke II inversierug. Het betreft hier een voormalige stroomgeul die zich tot dieptes van circa 15-20 meter beneden NAP in het landschap heeft ingesneden. Tegen het eind van de Vroege Middeleeuwen zijn deze stroomgeulen geleidelijk verland met meer zandige afzettingen die in de loop der jaren minder fel zijn ingeklonken dan de omliggende komkleigronden. Hierdoor ging de oorspronkelijke geul zich als een lichte verhoging, een zgn. getij-inversierug of kreekrug, in het landschap aftekenen (fig. 2). Door hun hogere, en bijgevolg drogere, ligging vormden ze aantrekkelijke woonlocaties en de meeste Walcherse dorpen en steden, waaronder Middelburg, zijn dan ook op dit soort getij-inversieruggen ontstaan.

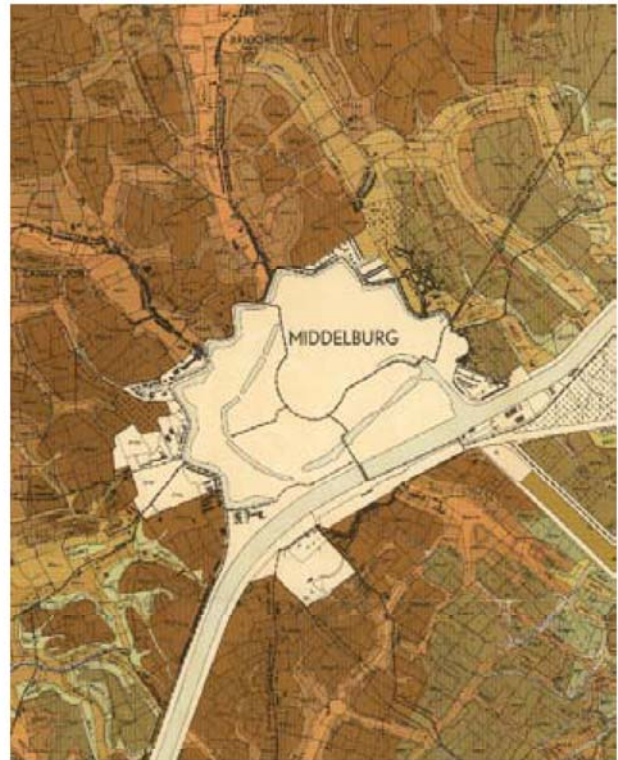

Fig. 3 Bodemkaart van Bennema & Van der Meer 1952; de licht bruine tinten geven kreekafzettingen weer, de donkerbruine en donkerbruin-groene tinten kom- of poelafzettingen.

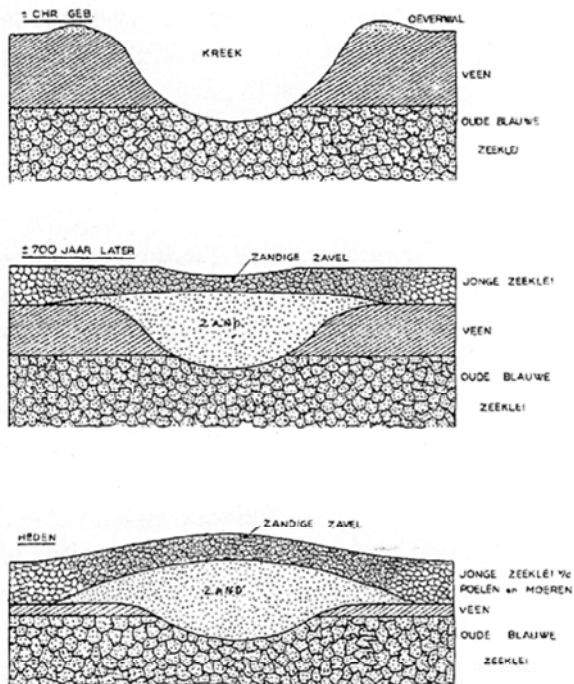

Fig. 2 De vorming van een kreekrug. Bron: Rijkstuinbouwconsulentschap, 1951.

Op de bodemkaart van Bennema en Van der Meer uit 1952, die in veel meer detail is gekarteerd dan de bodemkaart waarop de IKAW is gebaseerd, zien we dat Middelburg precies op de kruising van verschillende oude en jongere kreekgronden (MOK1, MOK3, MMr 2 en MMr2) ligt (fig. 3).

3. Archeologie

3.1 Historische situatie

De archeologische waarden binnen het plangebied gaan terug tot een vroege fase in de Middelburgse geschiedenis. Die geschiedenis begon bij de oprichting van een ringwalburg, waarschijnlijk rond 880-890 n. Chr., als verdediging tegen de invallen van de Vikingen (Van Heeringen, pp. 25-26). In en rond de ringwalburg ontwikkelde zich de stad Middelburg. Voor het jaar 1000 werd net buiten de wal de Westmonster of Sint Maartenskerk gesticht, die als moederkerk fungeerde voor verschillende kerken op Walcheren. Deze kerk is volledig verdwenen onder de huidige Grote Markt en de restanten ervan konden in 1998 gedocumenteerd worden tijdens de heraanleg van de markt. Een tweede belangrijk element was de stichting van de abdij rond 1127 die al snel grote invloed verwierf in heel Zeeland. In 1217 verwierf Middelburg stadsrechten en groeide de stad verder uit tot een belangrijk bestuurlijk en religieus centrum. Een eerste stadsomwalling werd aangelegd in de 13e eeuw en in de 14e eeuw volgde enkele uitbreidingen. Een stadsplattegrond van Jacob van Deventer laat de situatie in het midden van de 16e eeuw zien (fig. 16).

In de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) bleef Middelburg lang trouw aan de Spanjaarden en droeg hiervan de gevolgen. De stad werd van de buitenwereld (en dus ook zijn handelsroutes) afgesloten, verloor na de overgave een aantal rechten en kende een korte periode van verval. Mede door de instroom van Antwerpse vluchtelingen leefde de stad weer vanaf 1585 op en werd ze in 1598 opnieuw uitgebreid en versterkt door grote verdedigingswerken met 13 bastions, zoals te zien op de plattegrond van Bleau uit 1630 (fig 4).

De oprichting van de Verenigde Oostindische Compagnie (VOC) in 1602 luidde de 'Gouden Eeuw' in en Middelburg werd als zetel van de Kamer van Zeeland van zowel VOC als West-Indische Compagnie (WIC) de tweede belangrijkste havenstad van de Noordelijke Nederlanden. Een periode van welvaart brak aan, niet alleen door de inkomsten uit buitenlandse handel maar ook door de bloei van de hieraan gekoppelde ambachten. De scheepswerven van de Compagnieën zorgden eveneens voor een grote tewerkstelling. Ook op

cultureel gebied beleefde Middelburg hoogtijden met als bekendste naam de dichter Jacob Cats.

Naar het einde van de 17e en zeker in de loop van de 18e eeuw liep de welvaart langzaam terug, men spreekt van de 'Zilveren Eeuw'. De vierde Engels-Nederlandse Oorlog (1780-1784) bracht een gevoelige slag toe aan de Nederlandse handel in Azië. Onder de aanhoudende druk van Engeland en een grote schuldenlast moesten zowel VOC als WIC op het einde van de 18e eeuw de boeken neerleggen waardoor de Middelburgse economie volledig in elkaar stortte. In 1795 vielen de Franse troepen Middelburg binnen en een nieuwe periode van verval brak aan in de zogenaamde 'Franse Tijd' (1795-1814).

In de 19e eeuw verandert het uitzicht van Middelburg sterk. Een gedeelte van de wallen worden tussen 1841 en 1848 gesloopt en het Molenwater wordt gedempt. In 1870 wordt het

Fig. 4 Plattegrond van de stad Middelburg met verdedigingswerken omstreeks 1630, getekend door Blaeu.

Kanaal door Walcheren gegraven, waardoor het zuidoostelijke deel van de 16e eeuwse omwalling grotendeels wordt weggegraven en vanaf 1900 volgen grote uitbreidingen buiten de historische stadskern.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft Middelburg

net als de rest van Walcheren erg te lijden onder de aanhoudende bombardementen. Grote delen van de stad worden in puin gelegd, maar nog tijdens de oorlog begint men met de wederopbouw en de restauratie. Uit stedenbouwkundig oogpunt werd het oorspronkelijke stratenpatroon gewijzigd. Hierbij werd ook de Stadhuisstraat gecreëerd.

Momenteel kent de stad weer een aantal uitbreidingen met grote woonwijken rond de stad, zoals Mortiere, Veerse Poort, Essenveld, etc...

3.2 Onderzoeksgeschiedenis

In 1941 werd naar aanleiding van de opruimingswerkzaamheden in de Tweede Wereldoorlog voor het eerst grootschalig onderzoek verricht naar de Karolingische ringwalburg. Dit gebeurde door het Rijksmuseum voor Oudheidkunde in Leiden. Er werden op strategische punten enkele sleuven gegraven door de wal en de gracht om een idee te krijgen van de omtrek en ligging van de burg. Ook op het binnenterrein werd in die periode onderzoek verricht ter hoogte van de Nieuwe Burg en de Groenmarkt. In de periode 1961-1993 werden nog verschillende kleine opgravingen door Trimpe-Burger, Robert van Heeringen en Bas Oele (WNG 20977 & WNG 21963). Recentelijk voerde ARCBv een kleine opgraving uit op het Abdijplein (OMG 6789), waarbij kon worden vastgesteld dat zowel wal en gracht uit meerdere bouwfasen bestonden (Ufkes 2004). Ook aan de Bogardstraat (OMG 1731) kon tijdens het onderzoek van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (nu RACM) een bewoningsniveau uit het einde van de 9e-begin 10e eeuw worden opgetekend (Dijkstra 1998, p.13).

Naast de ringwalburg werd ook op verschillende plaatsen in de historische kern van Middelburg archeologisch onderzoek verricht. In 1943 (J. Kalf) en in 1998 werden tijdens werkzaamheden aan de Markt de restanten van de voormalige Westmonsterkerk, bijhorende begravingen en bebouwing opgegraven (WNG 408224, WNG 403336, WNG 403338, WNG 403340) (Van Kempen 1998 & Kuipers 2000). De resten waren uitzonderlijk goed geconserveerd en de hoogste niveaus bevonden zich op zeer geringe diepte (minder dan 0,50 m) onder het maaiveld. Documentatie van profielen wees uit dat in de bovenste 50 cm ophogingslagen uit de 18e-20e eeuw verwacht kunnen worden. Van 20 tot 60 cm onder maaiveld ophogingen uit de 16e-17e eeuw en vanaf 40 cm

onder maaiveld al pakketten uit de 11e tot 15e eeuw (Van Kempen 2004 & Van Kempen 2005). Bij ander onderzoek aan de Berghuiskazerne (WNG 405060 & OMG 3791) (Dijkstra 2006), het Van de Perrehuis (OMG 1731) (Dijkstra 1998), de Looierssingel, de Dwarskaai en bij de abdij (WNG 403788, WNG 405025, (Spitzers 2005), werden goed geconserveerde bewoningsresten vanaf de 13e eeuw tot heden gevonden tot een diepte van minimaal 3,00 m onder maaiveld. Voor de studie van de funderingen van het abdijcomplex voerde H. Jongepier van de SCEZ een klein onderzoek uit op het Abdijplein. De Middeleeuwse funderingen bevonden zich direct onder het huidige straatwerk (WNG 402031).

Recentelijk werden in de hele historische binnenstad van Middelburg meer dan 60 ondergrondse huisvuilcontainers aangelegd. De Walcherse Archeologische Dienst deed tijdens deze werken waarnemingen en kon zo een beter inzicht krijgen in de stratigrafie binnen de Middelburgse historische kern (Silkens2009).

Fig. 5 Beerbak, aangetroffen bij de aanleg van een huisvuilcontainer op de Bodenplaats. Resten van het voormalige klooster bevinden zich tussen 50 en 300 cm -MV.

3.3 Bekende archeologische waarden

In eerste instantie is gekeken naar de indeling van het gebied in zones met een verschillende archeologische verwachting, zoals deze op de zogenaamde Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) zijn afgebakend. De Stadhuisstraat is gesitueerd in de historische kern van Middelburg. Deze is op de IKAW ingekleurd als een gebied met een middelhoge trefkans op archeologische waarden (fig. 6).

De indeling in zones is gebaseerd op de geologische ondergrond van het deelgebied, zoals deze is weergegeven op de geologische kaart. De donkerroze zone met een hoge trefkans op archeologische waarden komt overeen met het verloop van een getij-inversierug of zogenaamde kreekrug, de licht oranje zone geeft poelgronden aan. Deze indeling is echter niet correct. De bodemkaart van Bennema & Van der Meer, die veel gedetailleerder is dan de geologische kaart, toont aan dat Middelburg op een kruispunt van kreekruigen lag (fig. 3). Alle historische kernen op Walcheren zijn ontstaan op deze ruggen aangezien zij hoge en dus droge plekken vertegenwoordigden in het landschap en het lijkt niet aannemelijk dat Middelburg hierop een uitzondering vormde. Op basis van deze gegevens zou de historische kern van Middelburg dus in een zone met hoge archeologische verwachting komen te liggen (zie hoofdstuk 4).

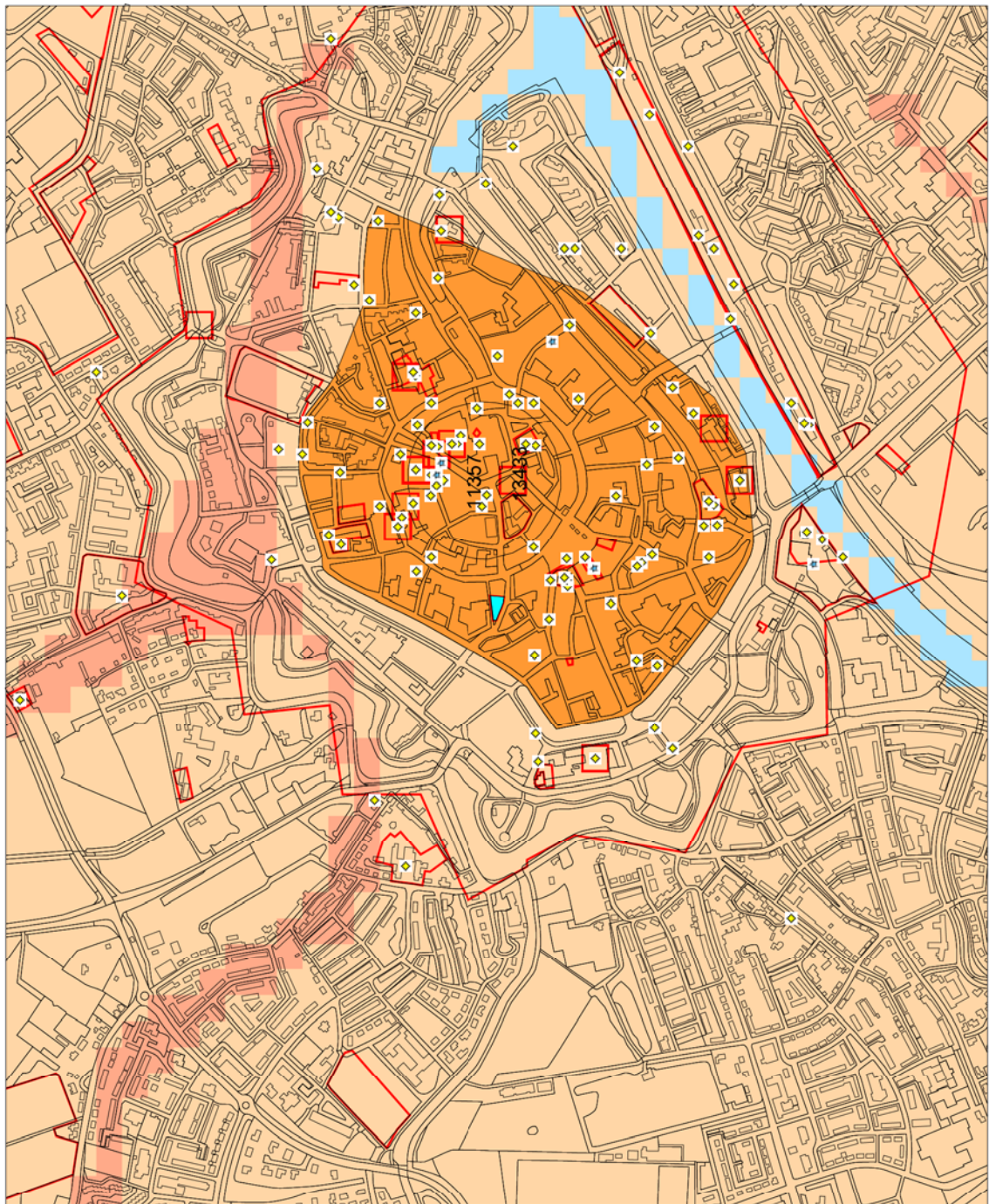
Bovendien valt het gebied op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) binnen de grenzen van een terrein met hoge archeologische waarde (AMK 13433). Dit betreft de historische kern van Middelburg, zoals die werd opgetekend door Jacob van Deventer rond 1550.

In de historische kern van Middelburg zijn talrijke archeologische waarnemingen gedaan. Hier zijn enkel de meest relevante weergegeven. De meeste waarnemingen werden gedaan bij archeologisch onderzoek en zijn in paragraaf 5.2. reeds besproken. Aan de Lange Noordstraat werd een laat-middeleeuwse beerput gevonden, waarvan de bovenzijde zich al op -40 cm onder maaiveld bevond. De onderzijde zat op -1,75 cm onder maaiveld (WNG 408341). Aan de Dam werd in een kelder een laat middeleeuws bewoningspakket aangetroffen op +3,26m tot + 2,16m NAP (WNG 20493). Aan de Bogardstraat zijn verschillende waarnemingen gedaan, waarbij resten van laat middeleeuwse begravingen en muurwerk op een diepte van -50 cm onder maaiveld werden aangetroffen (WNG 408377).

Eind 2008 deed de WAD nog waarnemingen bij de aanleg van meer dan 60 huisvuilcontainers in de binnenstad van Middelburg. Hierbij werd kon een beter beeld op de stratigrafie in de historische kern opgesteld worden (Silkens2009).

Fig. 5 De Stadhuisstraat op een luchtfoto uit 2007. Het plangebied is rood omkaderd. Waar nu parkeerplaats is, zijn nog de sporen van de containers zichtbaar.
Bron: Flexiweb Middelburg

Legenda

- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- MONUMENTEN
  - archeologische betekenis
  - archeologische waarde
  - hoge archeologische waarde
  - zser hoge archeologische waarde
  - zser hoge arch waarde, beschermd
- IKAW
  - zser lage trefkans
  - lage trefkans
  - middelhogte trefkans
  - hoge trefkans
  - lage trefkans (water)
  - middelhogte trefkans (water)
  - hoge trefkans (water)
  - water
  - niet gekarteerd

0 500 m

Archis2

Fig. 6 De kern van Middelburg met gegevens uit het het Archeologisch Informatiesysteem voor Nederland. Het plangebied aan de Stadhuisstraat is lichtblauw aangegeven.

4. Verstoringen

Van belang voor het archeologisch onderzoek is de bepaling of tijdens de aanleg van de huidige bebouwing het archeologische bodemarchief reeds werd verstoord, door bijvoorbeeld kelders, (paal)funderingen en/of andere graafwerkzaamheden. Gezien de grote impact van de bombardementen en de heraanleg tijdens en na de Tweede Wereldoorlog is het ook noodzakelijk na te gaan waar eventuele bodemverstoring in de vorm van bomkraters, structuren als bunkers en schuilkelders en nieuwbouw heeft plaatsgevonden.

De Stadhuisstraat zelf vindt zijn oorsprong in de hertekening van het stratenpatroon na de Tweede Wereldoorlog. Om een zichtlijn te creëren vanaf de Markt naar de Lange Jan werd de vorm van de oude Markt gewijzigd en werd een aantal nieuwe straten aangelegd, de Nieuwe Burg en Bachtensteene met in het verlengde de Stadhuisstraat (fig. 7). Deze laatste doorsneed de St-Sebastiaanstraat en vormde vanaf dan de verbinding tussen Lange Noordstraat en Penninghoeksingel. Bestaande bebouwing werd deels gesloopt en gedeeltelijk vervangen door bebouwing en een pleintje, de

huidige Bodenplaats (Rutgers van Rozenburg 2000).

Fig. 7 Aanleg van de Stadhuisstraat circa 1948.
Bron: Zeeuws Archief

Van het vroegere Cellebroedersklooster en het

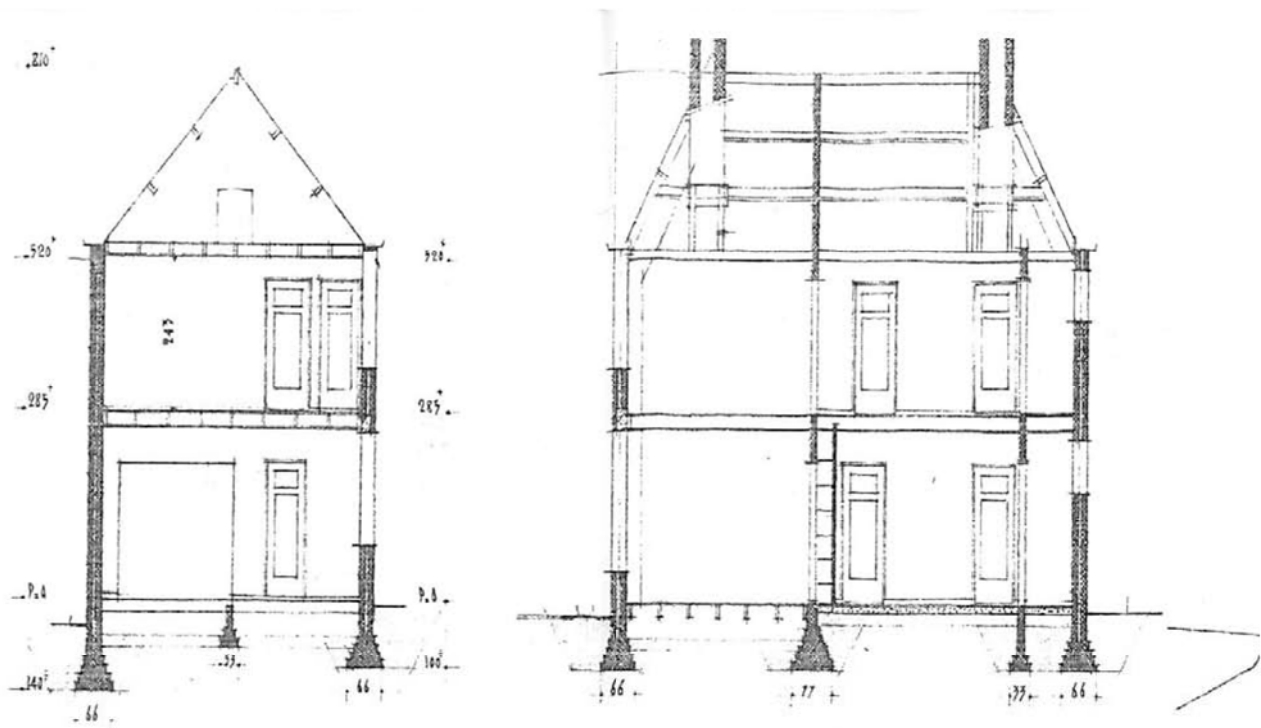

Fig. 8 De bebouwing in het westelijk deel van het plangebied is gefundeerd op funderingsbalken die de bodem tot een diepte van 1,00m en aan de Sint Sebastiaanstraat tot 1,40 m onder maaiveld verstoord hebben. Bron: Zeeuws Archief

Simpelhuis bleef enkel de Engelse Kerk nog als herkenningspunt overeind.

Op basis van de oude bouwplannen uit het Zeeuws Archief konden de volgende vaststellingen worden gedaan:

In het westelijke deel van het plangebied bevindt

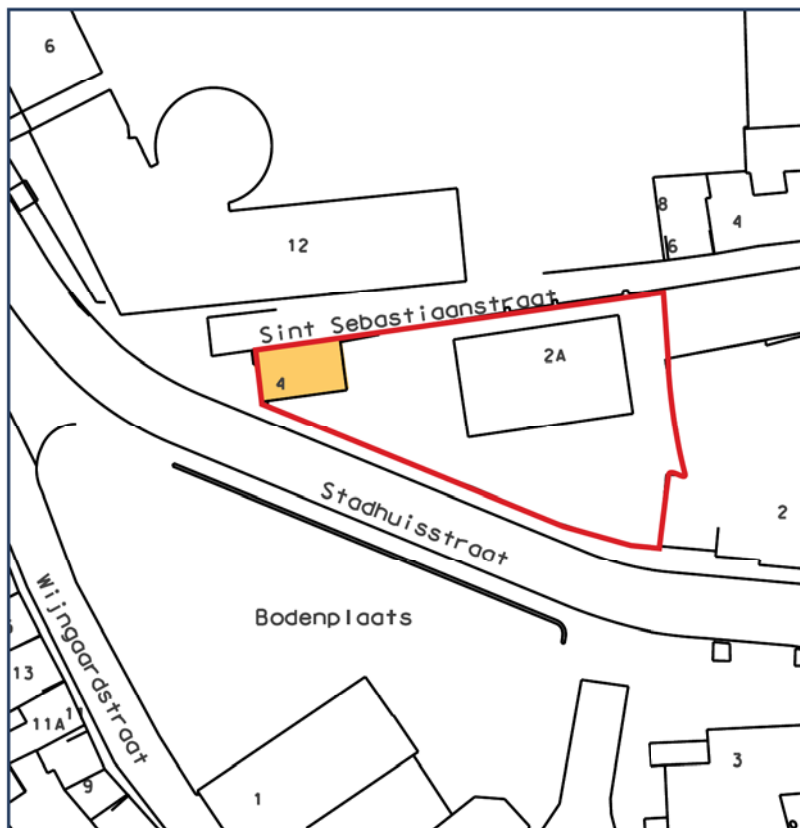

Fig. 9 Verstoringsplan van het plangebied aan de Stadhuisstraat. De bebouwing aan de westzijde heeft een strookfundering en mogelijk een kruipkelder (oranje).

zich een klein gebouw van circa 50m² dat gefundeerd is op funderingsbalken die op een diepte van 1,00m onder maaiveld zijn ingegraven. Langs de zijde van de Sint-Sebastiaanstraat is de fundering iets dieper gezet, op circa 1,40 m onder maaiveld. (fig. 8).

De rest van het plangebied bestaat momenteel uit een parkeerplaats. Op de topografische kaart is er nog een zone aangeduid als 2A aangegeven, centraal op het terrein (fig 9). Hier hebben tot voor enkele jaren containers gestaan die echter geen bodemverstoring teweeg hebben gebracht (fig. 5). De bodem onder het gebouw van de Rooseveltacademie is wel tot grote diepte verstoord door een kelder.

In opdracht van de gemeente Middelburg voerde dhr. D. Obbink van het Zeeuws Archief een uitgebreid onderzoek uit naar de mogelijke aanwezigheid van munitie in de bodem van de gemeente (onuitgegeven studie). Deze gegevens blijken in combinatie met de foto's van de RAF en beschreven in het boek van P. Crucq (Crucq1997)

ook van grote waarde voor het inschatten van bodemverstoringen door bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het plangebied aan de Stadhuisstraat lijkt hierbij minder getroffen dan de kern van Middelburg (fig. 16). Uit het onderzoek van D. Obbink kunnen we opmaken dat de getroffen zones in de binnenstad in het verleden reeds geruimd zijn.

De opgraving op het Abdijplein (Ufkes2005) en de recente waarnemingen verricht bij het plaatsen van de huisvuilcontainers op het Bodenvlaats (Silkens2009) wees uit dat het archeologisch niveau uit de Nieuwe Tijd en de Late Middeleeuwen zich op 50cm onder maaiveld bevindt. Het is bijgevolg duidelijk dat de funderingswerken van de vorige bebouwing de top van de archeologische niveaus heeft aangetast. Onder de parkeerplaats zal de ondergrond nagenoeg ongestoord gebleven zijn.

De invloed van het bombardement mag bovengronds dan wel grote gevolgen gehad hebben, ondergronds kunnen de verstoringen door de op het terrein aanwezige bebouwing in diepte beperkt zijn gebleven. Wel zal de aanleg van de Stadhuisstraat en de daarmee gepaarde sloopwerkzaamheden de bovenste halve meter aangetast hebben, zoals te zien op een foto uit 1948 (fig.7).

5. Gespecificeerde verwachting

IJzertijd en Romeinse Tijd

Bewoning uit de IJzertijd en de Romeinse Tijd bevindt zich doorgaans op de veraarde toppen van het veen. De historische kern van Middelburg bevindt zich echter op de afzettingen van verschillende getij-inversieruggen of kreekkruggen. Aangezien het hier gaat om een oude geul die zich diep in het vroegere veenlandschap heeft ingesneden, is de kans op het aantreffen van intact veen zeer klein. Archeologische resten uit de IJzertijd of Romeinse Tijd zijn bijgevolg niet te verwachten in het plangebied.

Vroege Middeleeuwen

Zoals gezegd begint de geschiedenis van Middelburg aan het einde van de 9e eeuw door de oprichting van een ringwalburg als bescherming tegen de invallen van de Vikingen. Op Walcheren waren drie van deze burgen, zuidburg (Souburg), duinburg (Domburg) en de burg in het midden, Middelburg. De ringwalburgen waren opgetrokken uit een hoge aarden wal met plaggen en vermoedelijk versterkt met houten palissaden. Daar omheen werd een brede gracht gegraven. Het binnenterrein was geometrisch opgebouwd rond twee hoofdwegen die elkaar net naast het midden van het burgerterrein kruisten (fig.11). De wegen kwamen uit op vier toegangspoorten, elk aan 1 zijde van de burg (Ufkes 2004, pp. 22-23).

De ringwalburgen waren aanvankelijk niet bewoond en enkel in gebruik als toevluchtsoord bij dreigende invallen of watersnood, maar al snel veranderde dit. In Middelburg was de burg vermoedelijk al van 900 n. Chr. permanent bewoond (Sijnke 2001, pp.14-15).

Op basis van de gecombineerde resultaten van archeologisch onderzoek tot 1995 maakte Robert van Heeringen een (hypothetische) reconstructietekening van de ligging en omvang van de Karolingische burg in Middelburg (fig.13). Dit leverde voor de wal een buitendiameter op van 220 m, waarbij uitgegaan werd van een walbreedte van circa 9 m en een grachtbreedte van circa 42 m. Het binnenterrein krijgt bijgevolg een doorsnede van ongeveer 202 m.

Het plangebied aan de Stadhuisstraat valt net

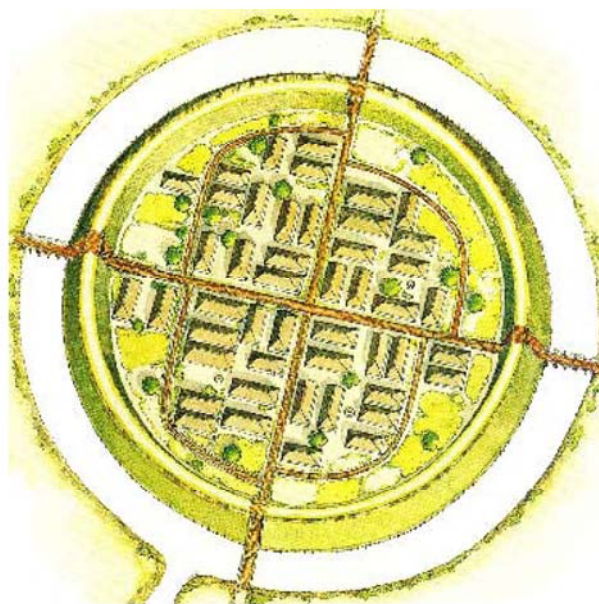

Fig. 11 Reconstructie van de Karolingische ringwalburg te Oost-Souburg. Bron: Bloemers1998

buiten de gracht van de ringwalburg. Wel zouden op een dieper niveau (circa 1,50-2,00 m onder maaiveld) nog resten van de vroeg-middeleeuwse nederzetting die bij de ringwalburg hoorde kunnen worden aangetroffen. De aanwezigheid en mogelijke situering van zo'n nederzetting is tot op heden echter nog niet aangetoond.

Late Middeleeuwen tot heden

Uit de Karolingische ringwalburg ontwikkelde zich zeer snel de Middeleeuwse stad Middelburg. Over de precieze stadsontwikkeling binnen het plangebied is tot in de 14e eeuw niet veel bekend en vormt archeologisch onderzoek de enige informatiebron. De eerste archiefbronnen te koppelen aan de zone rondom de huidige Stadhuisstraat dateren uit de 14e eeuw. In 1376 wordt de Wijngaardstraat voor het eerst vermeld in de stadsrekeningen van Kesteloo. Mogelijk verwees de naam naar een nabijgelegen wijngaard of naar het uithangbord van een herberg (Stol1979, p. 203). In de periode 1471-1484 stichtten de zogenaamde Cellebroeders hun klooster in de zone tussen de huidige Simpelhuisstraat, Wijngaardstraat, St-Sebastiaanstraat en Lange Noordstraat. Dit klooster is ook weergegeven op de oudste betrouwbare kaart van Middelburg, opgemaakt door Jacob van Deventer omstreeks

1550 (fig. 16). Het plangebied blijft vanaf dan volledig bebouwd tot op heden.

Over het klooster en de kerk zijn reeds een aantal studies verricht. Tina Keller publiceerde in 1989 een werk over dit klooster en zijn geschiedenis (Keller1989) en ook C.G. van Aalst wijdde een artikel aan de geschiedenis van de Engelse Kerk (van Aalst1992). Uit hun onderzoek blijkt dat in dit bescheiden klooster de aandacht ging naar de zwakkeren uit de Middelburgse gemeenschap: de behoeftigen, krankzinnigen en pestlijders. De Cellebroeders namen hen op in hun kloostergemeenschap en verstrekten verzorging, eten en onderdak. Ook droegen zij deze 'verschoppelingen van de maatschappij' ten grave, inclusief diegene die aan de pest waren overleden. Hun taak was zo belangrijk dat ze na de komst van Oranje als enige klooster actief bleven in Middelburg. Al snel maakten de broeders echter meer en meer plaats voor leken. De naam

'Cellebroers' bleef wel bestaan. Zo wordt de huidige Simpelhuisstraat in de stadsrekeningen van Kesteloo rond 1581 nog aangeduid als Cellebroersstraat (Stol1979, p. 203).

Omstreeks 1592 werd het klooster opgeheven en overgenomen door de burgerlijke overheid. Het geheel werd omgevormd tot verzorgingstehuis voor krankzinnigen, het zgn. 'Simpelhuis'. De kapel deed in die tijd dienst als tapijtweverij van Jan de Maeght en zonen. Hier vervaardigden zij twee delen van het bekende drieluik '*De Overwinningen van de Zeeuwen op de Spanjaarden*', nu te bewonderen in het Zeeuws Museum. In 1604 was de serie klaar en viel de productie stil. De kapel werd omstreeks 1629 in bruikleen gegeven van de Engelse Gemeente en staat sindsdien bekend onder de naam Engelse kerk.

De kopergravure van P. Bast, gemaakt omstreeks 1594, Cornelis Goliat (circa 1654) (fig. 13) en

Fig.13 Het voormalige klooster van de Cellebroeders (groen) met de Engelse Kerk (H; oranje) en het Simpelhuis (Y; blauw) op de stadsplattegrond van Goliat (ca. 1654). Op de plattegrond zijn o.a. de Lange Noordstraat, Simpelstraat, Wijngaardstraat en St-Sebastianstraat al herkenbaar. Het plangebied (rood omkaderd) is volledig bebouwd. Bron: Zeeuws Archief (bewerking WAD)

de plattegrond van Blaeu (circa 1630) (fig. 4) geven een prachtig zicht op het laat 16e- en 17e-eeuwse Middelburg. Vooral op de kaart van Goliat uit het midden van de 17e eeuw krijgen we een gedetailleerd beeld van de bebouwing binnen het plangebied. De historische bronnen worden hier bevestigd: de layout van voormalige Cellebroedersklooster is nog duidelijk herkenbaar en Goliat vermeldt reeds de Engelse Kerk en het Simpelhuis. In de Kroniek van Smallegange uit 1696 is een mooie prent met een overzichtstekening van het voormalige klooster te vinden (fig. 14).

Het Simpelhuis bleef tot 1812 als verzorgingstehuis bestaan, waarna het werd omgevormd tot 'soepkokerij'. Driemaal per week werd hier soep uitgereikt aan de behoeftigen van Middelburg. Dit duurde tot in de Tweede Wereldoorlog. De overgebleven kloostergebouwen zijn daarna nog enige tijd als woonhuis gebruikt. In 1975, na een periode van verval en kraak, kocht de Hervormde Gemeente te Middelburg de resterende gebouwen met de verplichting tot restauratie.

In de 18e, 19e en vroeg 20e eeuw is op historische kaarten, zoals deze van Hattinga (1750), A.G. van Prooijen (1830), Kuijper uit (1868), J.C. & W. Altorffer (1898) en de Bonnebladen uit 1930, te zien dat het plangebied steeds volledig bebouwd is (fig. 16). Het is pas na de verwoestende bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog dat er grondige wijzigingen plaatsvinden (fig. 16). Door de aanleg van de nieuwe Stadhuisstraat werd het voormalige

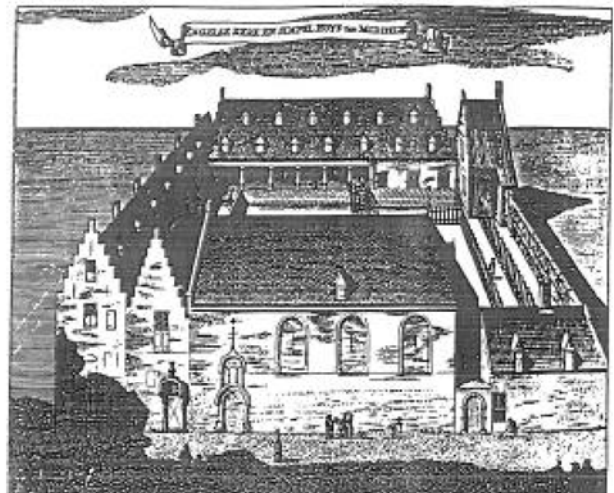

Fig.14 Het voormalige Cellebroedersklooster op een tekening uit de Kroniek van Smallegange (1696). Vooraan is de kapel (huidige Engelse Kerk) nog herkenbaar. Bron: Zeeuws Archief.

kloosterterrein ahw doormidden gesneden en de bestaande bebouwing grotendeels gesloopt. Op een luchtfoto van de RAF uit 1944, voor de aanleg van de Stadhuisstraat, is de rechthoekige layout van het klooster nog herkenbaar (fig. 16). Na de wederopbouw is enkel nog de zone rond de Engelse Kerk gevrijwaard gebleven. Het grootste deel van het voormalige klooster bevindt zich nog onder de Bodenplaats en de Stadhuisstraat. Binnen het plangebied kan de noordoostelijke hoek van het klooster worden aangetroffen, met enkele woonhuizen, een binnentuintje en een deel van het voormalige Simpelhuis (fig. 13).

Fig. 15 De Engelse Kerk, gezien vanuit de Simpelhuisstraat. Bron: Zeeuws Archief

1550

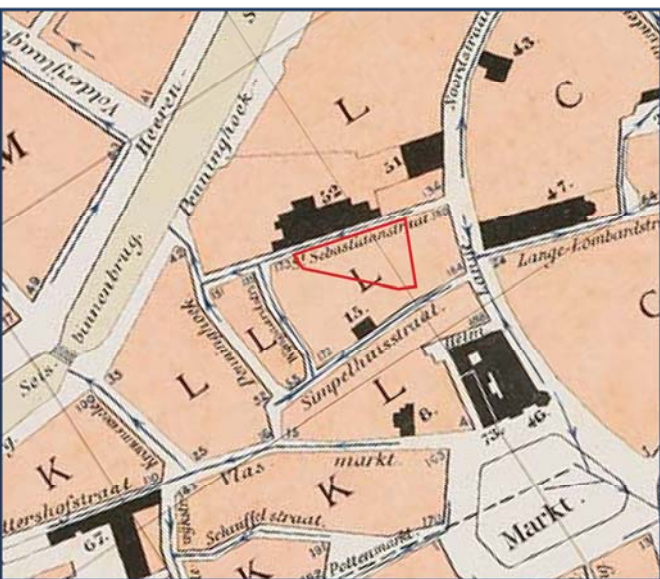
1630

1688

1750

1889

1944

Fig. 16 De omgeving van de Stadhuisstraat op de kaart van Van Deventer (1550), Blaeu (1630), Goliat (1688), Hattinga (1750), Altorffer (1889) en een luchtfoto van de RAF uit 1944 (linksboven naar rechtsonder). Het plangebied is rood omkaderd. Bron: Zeeuws Archief

6. Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

Het bureauonderzoek heeft geleid tot de volgende beantwoording van de onderzoeksvragen, waarbij de conclusies en het advies zijn weergegeven:

Welke archeologische waarden uit de laat-middeleeuwse kern van Middelburg en latere periodes zijn er in het plangebied te verwachten en, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en specifieke datering hiervan? Wat is de te verwachten ligging van het Cellebroedersklooster en het Simpelhuis?

Op basis van historisch kaartmateriaal en archiefbronnen is het mogelijk de evolutie van de stad Middelburg op vrij heldere wijze in kaart te brengen. De zone rond het plangebied wordt zeker al in de 14e eeuw genoemd en blijft tot aan de verwoestende bombardementen in de Tweede Wereldoorlog steeds bebouwd. In de zone rondom het plangebied wordt in het midden van de 15e eeuw een Cellebroedersklooster aangelegd dat tot het einde van de 16e eeuw als klooster in gebruik is gebleven. De kapel werd eerst tijdelijk omgevormd tot tapijtweverij van Jan de Maeght om daarna als kerk voor de Engelse Gemeente dienst te doen. De rest van de kloostergebouwen deden achtereenvolgens dienst als Simpelhuis, 'soephuis' en woning.

Tijdens de heraanleg van de stad in de Tweede Wereldoorlog werd het stratenpatroon van Middelburg grondig hertekend. De nieuw aangelegde Stadhuisstraat sneed het voormalige kloosterterrein nagenoeg doormidden. Het grootste deel van de dan nog resterende kloostergebouwen wordt gesloopt.

Kan er op basis van reeds bekende archeologische gegevens een stratigrafie voor het plangebied worden opgesteld?

Archeologie in de kern van historische steden als Middelburg is meestal erg complex. Vaak werd in het verleden oudere bebouwing enkel bovengronds gesloopt en werden nieuwe

bouwwerken bovenop de oudere gezet. Diepere structuren als funderingen, kelders, water- en beerputten, maar ook vloerniveaus en straatjes zijn op die manier vaak perfect bewaard gebleven. Door de eeuwen heen ontwikkelde zich zo een complexe stratigrafie met verschillende bewoningsniveaus.

Archeologisch onderzoek op verschillende locatie in de Middelburgse binnenstad, ondermeer bij het Van de Perrehuis, de Berghuiskazerne en de Markt, wees uit dat verschillende goed bewaarde bewoningsniveaus zich al vanaf -50cm onder maaiveld kunnen bevinden. Documentatie van profielen wees uit dat in de bovenste 0,50m sporen uit de 18e-20e eeuw verwacht kunnen worden. Vanaf -0,20 tot -0,60m onder maaiveld bewoningsniveaus uit de 16e-17e eeuw en vanaf -0,40m onder maaiveld pakketten uit de 11e tot 15e eeuw. Het vroeg-middeleeuwse niveau bevindt zich op ongeveer -1,00m onder maaiveld. De verwachting is dat deze archeologische resten tot een diepte van minimaal -3,00 tot -4,00m onder maaiveld doorlopen. Uiteraard zijn de grenzen tussen deze niveaus moeilijk scherp te trekken en lopen ze sterk door elkaar. Lokaal kunnen, gezien het sterke micro-reliëf in Middelburg, grote verschillen optreden.

Binnen het plangebied kan ondermeer gedacht worden aan funderingen, beerkelders en beer- en waterputten van het voormalige Cellebroedersklooster en Simpelhuis. Bij een archeologische waarneming tijdens de aanleg van een huisvuilcontainer op de Bodenplaats werden reeds twee van deze beerputten geraakt. Beide waren nog intact en bevatten een grote hoeveelheid vondstmateriaal dat jammergenoeg niet geborgen kon worden. Verder werden verschillende goed geconserveerde funderingsresten tussen 0,50 en 3,00 m onder maaiveld aangetroffen (Silkens2009).

Als vondstmateriaal kan aardewerk, glas, metaal, bouw materiaal, hout en goed geconserveerde bot- en plantenresten verwacht worden.

In welke mate hebben recente verstoringen als heipalen, kelders en funderingen de archeologische resten aangetast?

Bij de aanleg van de Stadhuisstraat na de Tweede Wereldoorlog kan van fotografische documentatie afgeleid worden dat de volledige zone rond het plangebied tot een diepte van circa 50 cm onder maaiveld is afgegraven (fig. 7).

Het grootste deel van het plangebied is momenteel in gebruik als parkeerplaats en ook in het recente verleden is deze zone enkel gebruikt geweest als opslagruimte voor containers (fig.). De verwachting is dat hier de archeologische resten nagenoeg onverstoord zijn gebleven. Enkel de westelijke helft van het terrein is bebouwd. De bouwplannen in het Zeeuws Archief geven aan dat er een locale verstoring van circa 1,00 m tot 1,40 m onder maaiveld onder de bebouwing verwacht kan worden.

Samenvattend kan ervan uitgegaan worden dat de archeologische resten binnen het plangebied nagenoeg onverstoord zijn gebleven vanaf een diepte van circa 50 cm onder maaiveld. De conservering van de ondergrondse funderingsresten kan op basis van de waarnemingen op de Bodenplaats als zeer goed worden beschouwd.

6.2 Aanbevelingen

Iseropbasis van het verwachtingsmodel sprake van behoudenswaardige archeologische waarden? Zo ja, in welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van een eventuele bodemingreep en hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Op basis van het verwachtingsmodel kan met zekerheid gesteld worden dat er binnen het plangebied sprake is van behoudenswaardige archeologische resten.

Het onderzoeksgebied ligt in een zone die op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) is aangeduid als een terrein met hoge archeologische waarde (AMK 13433). Dit betreft de historische kern van Middelburg, zoals die werd opgetekend

door Jacob van Deventer rond 1550. De zone in en rond het plangebied is zeker vanaf de 15e eeuw tot op heden bebouwd geweest. Bovendien bevindt zich op de locatie een klooster van de Cellebroeders die in de Late middeleeuwen en begin Nieuwe Tijd een belangrijke functie in Middelburg vervulden.

Archeologische resten zijn naar verwachting goed geconserveerd en kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan de studie van de oudste geschiedenis van de stad in dit gebied. Bovendien is de verwachting op het aantreffen van goede gesloten vondstcontexten hoog. Deze kunnen een licht werpen op ondermeer de levensomstandigheden en activiteiten van de kloosterlingen.

De verwachting is daarom dat elke toekomstige bodemverstorende activiteit op welke manier ook schade zal toebrengen aan belangrijke archeologische resten.

Om deze schade en de daaruit volgende kosten voor archeologisch onderzoek tot een minimum te beperken zal de fundering van de nieuwbouw zoveel mogelijk in diepte beperkt moeten worden. Indien mogelijk zou deze in de westelijke zijde van het gebied moeten worden afgestemd op de contouren en de funderingen van de huidige bebouwing. Bij voorkeur kan dit gebeuren door herbruik van de bestaande funderingen, maar gezien de afwijkende nieuwbouw zal dit vermoedelijk niet mogelijk zijn. In dat geval moet gekeken worden naar een funderingswijze die de schade zoveel mogelijk beperkt, gedacht kan worden aan een breed grid van heipalen en balkfunderingen.

Het spreekt voor zich dat het graven van kelders of andere diepe ruimtes moet vermeden worden.

Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Het is de mening van de WAD dat verder geen waarderend onderzoek in de vorm van boringen of proefsleuvenonderzoek noodzakelijk is om tot een gedegen selectiebesluit te komen. Het bureauonderzoek geeft een voldoende duidelijk

beeld van de archeologische waarden in het onderzoeksgebied. De WAD adviseert in eerste instantie de ondergrondse sloop van de huidige bebouwing archeologisch te laten begeleiden. Op die manier kan de aard, stratigrafische ligging en conservering van de aanwezige archeologische resten in kaart worden gebracht. Afhankelijk van deze resultaten kan dan een vervolgstategie worden bepaald.

Bijkomend zullen maatregelen getroffen moeten worden om de vrijgekomen zone te beschermen tegen schatgraverij. Op Walcheren is er een harde kern 'hobbyisten' die leegstaande panden/tuinen en braakliggende terreinen afschuimen op zoek naar historische beerputten en archeologische vondsten. Dit soort acties is uiteraard illegaal en brengt veel schade toe aan het archeologisch erfgoed.

Bij het slopen van de bestaande bebouwing en vloeren zal de vrijgekomen zone in afwachting van archeologische vervolgonderzoek of het verdere verloop van de werken afgezet moeten worden met hekwerk en afgedekt worden met stalen rijplaten. Gelijksortige situaties in het verleden hebben aangetoond dat deze platen een afdoende bescherming tegen schatgraverij bieden.

Literatuur

- BENNEMA J. & VAN DER MEER K., 1952. De Bodemkartering van Nederland. Deel 12, Walcheren. Wageningen, Stichting voor Bodemkartering.
- BERENDSEN H.J.A., 2000. Landschappelijk Nederland. Assen.
- BGSV, 2009. Stadhuistraat Middelburg. Studie inpassing programma. Rotterdam.
- BROEKSMAS F.A. 1991. *Walcheren in woord en beeld. Simpelhuisstraat*. In: De Wete, jrg. 20, nr. 4, p. 16-17.
- BROEKSMAS F.A. 1997. *Walcheren in woord en beeld. Een opvallend poortje te Middelburg*. In: De Wete, jrg. 26, nr. 2, pp. 20-21.
- DIJKSTRA J., OSTKAMP S. en WILLIAMS G. 2006. Archeologisch onderzoek op het terrein van de voormalige Berghuijskazerne te Middelburg. ADC-rapport 595.
- KOEMAN C. en VISSER J.C., 1992, De stadsplattegronden van Jacob van Deventer, Aalsmeer, Map 7 Nederland Zeeland
- KELLER T. 1989. Het Klooster van de Cellebroeders. De Engelse Kerk en het Simpelhuis te Middelburg. Middelburg.
- KUIPERS J.J.B., HENDRIKSE H. en VAN WAARDEN-KOETS A. 2000. De onderkant van de Markt. De Westmonsterkerk van Middelburg in archeologie en historie. Middelburg.
- Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), Versie 3.1., 2006. Zoetermeer, College voor de Archeologische kwaliteit.
- MULDER F.J., 2003. De ondergrond van Nederland. Houten/Groningen, Wolters-Noordhoff bv.
- RUTGERS VAN ROZENBURG G.C.D. 2000. *Stichting Herbouw Middelburg. Een persoonlijk verslag van de wederopbouw van Middelburg*. In: De Wete, jrg. 29, nr. 4, pp. 13-21.
- SIJNKE P.W., 1978. Uit de Middelburgse historie. Middelburg.
- SIJNKE P. & VAN GENT T., 2001. Geschiedenis van Middelburg. Geestelijken, regenten en kooplieden. Meer dan 1000 jaar. Middelburg, 160p.
- SILKENS B. & MEIJLINK B.H.F.M., 2009. Duizend jaar afval. Archeologische begeleiding van de aanleg van huisvuilcontainers in de binnenstad van Middelburg. Walchers Archeologische Rapport 14, Middelburg (in prep.).
- S.N., 1987. De plattegrond van Middelburg van Cornelis Goliath, Uitgegeven door het Koninklijk Zeeuwsh Genootschap der Wetenschappen.
- SPITZERS, T. 2005. Archeologische begeleiding Middelburg-Abdij, Middeleeuwse muur-en dierenresten van het "Vuile Pleintje". BAAC-rapport 04.030.
- STOL T. 1979. De straatnamen van Middelburg. Overdruk uit het archief van het Koninklijk Zeeuwsh Genootschap der Wetenschappen.
- Topografische kaarten en plattegronden van de Hattinga's 1724-1755, Map 10, Kaarten van Walcheren, 1:12.000

UFKES A., 2006. Een archeologisch onderzoek in de vroegmiddeleeuwse ringwalburg op het Abdijplein te Middelburg, gemeente Middelburg (Z.). ARC-publicaties 119. Groningen.

VAN AALST C.G. 1992. *De Engelse Kerk te Middelburg*. In: De Wete, jrg. 21, nr. 3, pp.27-33.

VAN HEERINGEN R., HENDERIKX P.A. & MARS A.. (red.), 1995. Vroeg-Middeleeuwse ringwalburgen in Zeeland. Goes/Amersfoort.

VAN KEMPEN P.A.M.N. 1998. Middelburg. Opgraving Markt. Rapportage van de archeologische begeleiding van de herinrichtingswerkzaamheden op de Markt, van januari t/m mei 1998. Middelburg.

VAN KEMPEN P.A.M.M. 2004. Markt (Tympaanplein) Middelburg, gemeente Middelburg. Archeologische begeleiding van de eerste fase van de herinrichtingswerkzaamheden. RAAP-rapport 1070.

VAN KEMPEN P.A.M.M. 2005. Plangebied Markt (Tympaanplein) Middelburg, gemeente Middelburg; archeologische begeleiding van de tweede fase van de herinrichtingswerkzaamheden. RAAP-rapport 1202.

VAN RUMMELEN F.F.F.E., 1997. Toelichting bij de Geologische kaart van Nederland: 1:50.000. Blad Walcheren. Tweede druk, Haarlem, Rijks Geologische Dienst.

